

บทความวิจัย (Research Article)

คะฉิ่น

Kachin

ตรีธวัฒน์ มีสมศักดิ์

สาขาวิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

Treethawat Meesomsak

Department of Music and Performing Arts, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Chiang Mai Rajabhat University
treethawacmru1@gmail.com

สุนิษา สุกิน

สาขาวิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

Sunisa Sukin

Department of Music and Performing Arts, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Chiang Mai Rajabhat University
sunisa_suk@cmru.ac.th

Received: Nov 04, 2020

Revised: Jan 14, 2021

Accepted: Apr 27, 2021

Published: Apr 30, 2021

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง “คะฉิ่น” นี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่องการศึกษา และสร้างสรรค์งานศิลปนิพนธ์ เชิงสร้างสรรค์ สาขาวิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประจำปีการศึกษา 2562 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์ผลงานการแสดงสร้างสรรค์ ชุด “คะฉิ่น”

ผลการวิจัยพบว่า การแสดงชุด “คะฉิ่น” เป็นการแสดงประเภทการแสดงสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะการแสดง เป็นการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ ออกแบบจากวิถีชีวิตความเป็นอยู่ การเกษตรกรรม การเพาะปลูก การทอผ้าคะฉิ่น และการดำรงชีวิตที่พึ่งพาอาศัยธรรมชาติของกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่น ใช้ผู้แสดงหญิงล้วนจำนวน 10 คน แต่งกายแบบชนเผ่าคะฉิ่น รูปแบบการแสดงประกอบด้วย 3 ช่วง ช่วงที่ 1 ช่วงอรุณเบิกฟ้า มีท่าทั้งหมดจำนวน 34 ท่าประกอบการแสดง ช่วงที่ 2 ช่วงการเดิน สื่อให้เห็นถึงความสดใสไร้เรงของผู้หญิงกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่น มีทั้งหมด 79 ท่าประกอบการแสดง ช่วงที่ 3 ช่วงรวมใจและการขอบคุณ การเต้นรวมใจของผู้หญิงกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่นที่มารวมตัวกันเพื่อขอบคุณและสร้างมิตรภาพอันดีต่อกัน มีทั้งหมด 29 ท่าประกอบการแสดง และการปรับเปลี่ยนรูปแบบแถวการแสดงทั้งหมด เพลงที่ใช้ประกอบการแสดงเป็นบทเพลงที่ประพันธ์ทำนองขึ้นใหม่โดยใช้ชื่อเพลงว่า “คะฉิ่น” เป็นการนำเอาเสียงเครื่องดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่นมาสร้างสรรค์บทเพลงขึ้น ได้แก่ ขลุ่ยจิงเผาะ ฆ้องใหญ่ กลองใหญ่จิงเผาะ ฉาบ ทำให้เกิดมิติและความร่วมสมัยมากขึ้น

คำสำคัญ: การแสดงสร้างสรรค์, คะฉิ่น, ชาติพันธุ์

Abstract

The goal of this project is to develop a creative dance called “Kachin”. The Kachin traditional dance depicts the Kachin people in their everyday life of farming and weaving, living in reliance on the natural world. Ten female performers are dressed in tribal costumes, and the dance is performed in three sessions: 1) thirty-four postures depicting morning, 2) seventy-nine postures depicting the liveliness of the Kachin women, and 3) twenty-nine postures, arranged in a dance-row, depicting Kachin women building friendships in gratitude and harmony. The musical accompaniment was composed by the researcher using Kachin musical instruments, including the *ching pho* (the flute), the large gong and *ching pho* drum, with large cymbals to lend the performance a modern flavour.

Keywords: creative dance, kachin, ethnicity

บทนำ

เชียงใหม่ เป็นจังหวัดทางภาคเหนือของประเทศไทย มีกลุ่มชาติพันธุ์เข้ามาอาศัยอยู่ในเขตที่ราบสูงของจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งหมด 13 เผ่า ได้แก่ 1.กะเหรี่ยง 2.ม้ง 3.เมี่ยน หรือที่เรียกว่าเข้า 4.อาข่าหรือที่เรียกว่าอีก้อ 5.ลาหู่ หรือที่เรียกว่ามูเซอ 6.ลีซอ หรือที่เรียกอีกชื่อว่าลีซู 8.ลัวะ 9.ปะหล่อง 10.ไทใหญ่ 11.ไทลื้อ 12.จีนฮ่อ และ 13.คะฉิ่น แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ต่างมีวิถีชีวิต ความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรมที่ต่างกัน หนึ่งในนั้น คือ กลุ่มชาติพันธุ์ คะฉิ่น

คะฉิ่น เป็นภาษาพม่า ที่เรียกอีกอย่างว่า กะฉิ่น เดิมใช้เรียกกันเฉพาะพวกพม่าเท่านั้น ส่วนทางรัฐบาลนั้นเรียกชาติพันธุ์นี้ว่า “พวกบาง” แต่ในคะฉิ่นด้วยกันเรียกตัวเองว่า “จึงเผาะ” แปลตามภาษาคะฉิ่นแล้วจะมีความหมายว่า “กระจายทุกทิศทาง” ส่วนคำว่า “กะฉิ่น” หรือ “คะฉิ่น” หมายถึง ขอบเต้น (ปราณี ศิริธร ณ พัทลุง, 2528) กลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่นมีการอพยพหลบภัยจากรัฐคะฉิ่นมาอยู่ในประเทศไทยเช่นเดียวกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ หมู่บ้านแห่งนี้เป็นหมู่บ้านคะฉิ่นเพียงแห่งเดียวในประเทศ (อนุชาติ ลาพา, การสื่อสารส่วนบุคคล, 4 มกราคม 2562) จากการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรตามแนวชายแดนของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชและสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (พระอิสริยยศในขณะนั้น) ในปี พ.ศ. 2527 พระองค์ท่านได้พระราชทานที่ดินให้แก่กลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่น เพื่อใช้เป็นที่ทำกินและที่อยู่อาศัย หมู่บ้านใหม่สามัคคีจึงตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้นตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา โดยมีเจ้าหน้าที่โครงการหลวงหนองหอยให้การดูแลทั้งในด้านการพัฒนาหมู่บ้าน การส่งเสริมการเกษตรและชีวิตความเป็นอยู่ เมื่อกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่นที่อยู่กันอย่างกระจัดกระจายในประเทศไทยทราบข่าวว่ามีหมู่บ้านคะฉิ่นตั้งขึ้น พวกเขาจึงตัดสินใจมาอยู่รวมกันที่หมู่บ้านใหม่สามัคคีมากขึ้น

ประเพณีในปัจจุบันของกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่น ณ ชุมชนบ้านใหม่สามัคคี มีประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่นและยังดำรงอยู่ คือ การกินข้าวใหม่ การสู่ขอคู่ครอง ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีการร่ำมะหน่าว ศิลปะการแสดงที่พบเห็นในหมู่บ้านใหม่สามัคคี คือ ถ้องกา ร่ำมะหน่าว ประเพณีสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่น เรียกว่า การร่ำมะหน่าว เป็นประเพณีศักดิ์สิทธิ์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่น เปรียบเสมือนศูนย์รวมเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มย่อยต่าง ๆ ตามที่บรรพบุรุษในสมัยนั้นเล่าสืบต่อกันมาว่า เมื่อมีการร่ำมะหน่าวทีหนึ่ง ก็จะเชิญสรรพสิ่งต่าง ๆ รวมทั้งนกชนิดต่าง ๆ เชิญมาร่วมร่ำมะหน่าวด้วยกัน การร่ำมะหน่าวของหมูนกเหล่านี้จึงเกิดเป็นต้นแบบในการร่ำมะหน่าว ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่นได้ดูแลแบบอย่างการเต้นของหมูนกชนิดต่าง ๆ จึงทำให้กลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่นมีความเชื่อและนำทางต่าง ๆ ของนกมาเป็นส่วนหนึ่งของท่าทางการเต้น โดยการร่ำมะหน่าวจะจัดเมื่อฉลองในวาระสำคัญเท่านั้น เช่น การครบรอบวาระต่าง ๆ และการฉลองชัยชนะ การสร้างขวัญกำลังใจ หรือเมื่อประสบความสำเร็จ รวมทั้งเดินถวายให้แก่บุคคลสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่นโดยขึ้นอยู่กับโอกาสและวัตถุประสงค์ของการเต้นในแต่ละครั้ง ส่วนมากการร่ำมะหน่าวในหมู่บ้านใหม่สามัคคีจัดขึ้นเพื่อสรรเสริญและรำลึกถึงพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหาราชบรมนาถบพิตร กลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่นมีพิธีกรรมสำคัญที่พบในปัจจุบัน ได้แก่ พิธีกรรมการขึ้นบ้านใหม่ การตั้งชื่อเด็ก (จะถ้องทุ) การจัดงานปีใหม่ การจัดงานคริสต์มาส พิธีกรรม

ขอพรก่อนเพาะปลูกและมีพิธีกรรมที่สูญหายไปแล้ว ได้แก่ พิธีกรรมที่เรียกว่า “กะบุงดุ่ม” เป็นพิธีกรรมในงานศพเพื่อส่งวิญญาณ พิธีกรรม “กุ่มบาสะไหล่” เป็นพิธีรับเอาชาวต่างชาติเข้าตระกูล พิธีกรรม “กุ่มบาจุ่น” เป็นพิธีรับเอาญาติพี่น้องของตนเข้าตระกูล ซึ่งพิธีกรรมเหล่านี้เป็นพิธีกรรมที่สื่อสารกับผีกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่นมีความเชื่อและนับถือผีบรรพบุรุษ ผีเจ้าที่ ต่อมาหลังจากที่เปลี่ยนมานับถือคริสต์ศาสนาแล้ว กลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่นได้เปลี่ยนมาประกอบพิธีกรรมที่โบสถ์แทนศาลเจ้าที่ เช่น พิธีกินข้าวใหม่ จะนำพันธุ์พืชที่จะปลูกเข้าร่วมในพิธีและหลังจากเก็บเกี่ยวแล้วก็นำผลผลิตของเกษตรกรแต่ละครอบครัวไปทำพิธีขอพร เพื่อขอบพระคุณพระเจ้าที่ได้ช่วยปกป้องรักษาให้มีผลผลิตที่อุดมสมบูรณ์ กลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่นส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทำเกษตรกรรมซึ่งรายได้หลักมาจากการปลูกข้าว ปลูกผัก และปลูกผลไม้ เช่น มะม่วง เสาวรส อาโวคาโด รายได้รองของหญิงสาวกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่นมาจากการรับจ้างทอผ้า เย็บผ้าขาย ในครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่นนั้น ผู้ชายจะมีอำนาจในการตัดสินใจมากกว่าผู้หญิง งานข้างนอกบ้านเป็นหน้าที่ของผู้ชาย เช่น การสร้างบ้าน การล่าสัตว์ การเริ่มเปิดพื้นที่ทำไร่ ส่วนงานภายในบ้าน เช่น การประกอบอาหาร การหาพืชผักต่าง ๆ ตลอดจนการดูแลสัตว์เลี้ยงในบ้าน ล้วนเป็นหน้าที่ของฝ่ายหญิงและด้วยรูปแบบภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศไทยที่มีความหลากหลาย โดยรูปแบบพิธีกรรม การละเล่น ค่านิยม รวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณี ถือรูปแบบวัฒนธรรมในลักษณะเชิงนามธรรม (กัจจกร สุนพงษ์ศรี, 2556) โดยกลุ่มคะฉิ่นมีการเต้น ที่ประกอบดนตรีใกล้เคียงกับนาฏศิลป์ไทยที่ถือเป็นหนึ่งด้านวัฒนธรรมของชาติไทย ซึ่งมีเอกลักษณ์ที่มีความเป็นรูปแบบเฉพาะตัว ไม่ว่าจะเป็นการรำรำรา ศิลปะการละคร โขน รวมถึงศิลปะการแสดงที่รวมถึงการบรรเลงดนตรี (จินตนา สายทองคำ, 2561)

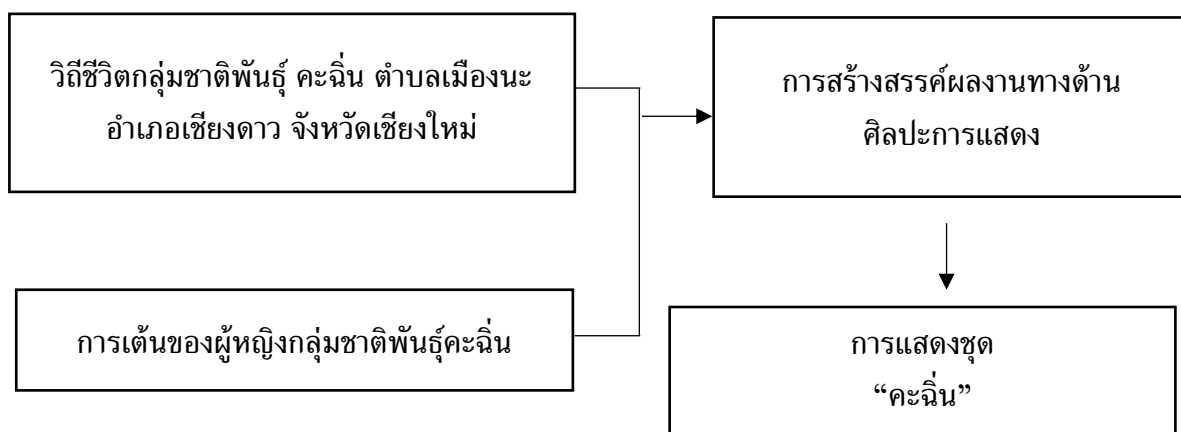
จากข้อมูลที่กำลังมาข้างต้นคณะผู้วิจัยเห็นว่ากลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่นมีศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์ รวมถึงมีศิลปะการเต้นที่โดดเด่น ทางคณะผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจในกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่นนี้ จึงได้ทำการศึกษาลักษณะท่าทางต่าง ๆ ในศิลปะการเต้นตลอดจนนำเอาความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่นมาเป็นแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างสรรค์ผลงานทางด้านศิลปะการแสดง การแสดงชุดคะฉิ่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การสร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้คณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาข้อมูลเรื่องประวัติความเป็นมา วิถีชีวิต และศิลปะการเต้นของผู้หญิงกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่น จากหมู่บ้านใหม่สามัคคี ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้ระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่เดือนมกราคม – ตุลาคม พ.ศ. 2562

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดวิจัย
ที่มา: คณะผู้วิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การสร้างสรรค์การแสดงชุด คะฉิ่น นี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากการศึกษาเอกสารทางวิชาการ หนังสือ และการเก็บข้อมูลจากการลงพื้นที่ภาคสนาม มีขั้นตอน คือ 1. การเก็บรวบรวมข้อมูล 2. ระยะเวลาในการดำเนินงาน 3. การวิเคราะห์ข้อมูล 4. การนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้และออกแบบการแสดง มีรายละเอียดดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1. ศึกษาข้อมูล และเอกสาร ศึกษาข้อมูลเอกสารทางวิชาการ บทความ และหนังสือที่เกี่ยวข้อง

1.2 การสัมภาษณ์ การรวบรวมข้อมูลคณะผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview)

กำหนดประเด็นคำถามสำหรับเก็บข้อมูล อาทิ ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ลักษณะเฉพาะ ความเชื่อ รูปแบบอัตลักษณ์ของกลุ่ม แบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ และประเด็นคำถาม รวมถึงการสนทนากับผู้สัมภาษณ์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม เพื่อให้ได้รายละเอียดสมบูรณ์ครบถ้วนมากขึ้น

ตารางที่ 1: ข้อมูลการสัมภาษณ์

วัน/เดือน/ปี	ชื่อผู้สัมภาษณ์	ตำแหน่ง	หัวข้อ หรือข้อมูลการสัมภาษณ์
4 ม.ค. 2562	นายณัฐกร เดชไพรัช	ปลัดเทศบาลตำบลเมืองนะ	ประวัติของเทศบาลตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
4 ม.ค. 2562	นายสมบุรณ์ สารรังสี	ผู้ใหญ่บ้านใหม่สามัคคี	ประวัติความเป็นมาของบ้านใหม่สามัคคี ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
4 ม.ค. 2562	นายอนุชาติ ลาพา	ประธานเครือข่ายคะฉิ่น	ประวัติความเป็นมาและวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่น ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
26 มี.ค. 2562	นายอนุชาติ ลาพา	ประธานเครือข่ายคะฉิ่น	การอพยพของกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่นที่เข้ามาอาศัยอยู่ในบ้านใหม่สามัคคี, ประวัติความเป็นมาประเพณีรำมะหน่าว บ้านใหม่สามัคคี ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
26 มี.ค. 2562	นายคอนเสถ มะลิบ	ผู้นำรำมะหน่าว กลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่นบ้านใหม่สามัคคี	ทำรำมะหน่าวของกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่น ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
26 มี.ค. 2562	นางมล มะลิ	วิทยากรผู้ให้ความรู้	การแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่น กลุ่มจังหวัดเชียงใหม่ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ที่มา: คณะผู้วิจัย

2. ระยะเวลาการดำเนินงาน

การสร้างสรรค์การแสดงชุดนี้ได้กำหนดระยะเวลาการดำเนินงานตั้งแต่ มกราคม - ตุลาคม พ.ศ. 2562

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การสร้างสรรค์การแสดงชุด คะฉิ่น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาดังนี้

1. แนวคิดและแรงบันดาลใจในการออกแบบ“การแสดงคะฉิ่น”
2. องค์ประกอบการแสดง คือ 1) เครื่องแต่งกาย และเครื่องประดับ
- 2) เพลงที่ใช้ประกอบการแสดง 3) อุปกรณ์ประกอบการแสดง 4) โอกาสที่ใช้แสดง
3. กระบวนการทำต้นชุดคะฉิ่น

จากการศึกษาและวางแผนในการสร้างสรรค์การแสดงชุดคะฉิ่น คณะผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการศึกษาแนวทางในการดำเนินงานรวมถึงการศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย การลงพื้นที่เก็บข้อมูล และการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อนำข้อมูลวิถีชีวิต ความเชื่อ พิธีกรรม และอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่น มาใช้ประกอบการคิดประดิษฐ์ท่าเต้นต่าง ๆ ซึ่งส่วนมากจะมีลักษณะท่าทางเลียนแบบการเคลื่อนไหวของนก แล้วนำเสนอออกมาในรูปแบบของกระบวนการเคลื่อนไหวที่รวดเร็วผสมผสานรูปแบบการแปรแถว ในส่วนของเครื่องแต่งกายคณะผู้วิจัยได้นำเอาวัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่นแบบดั้งเดิมมาเป็นชุดการแสดง เพื่อสื่อให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่นได้อย่างชัดเจน

ผลการวิจัย

การสร้างสรรคการแสดงชุด “คะฉิ่น” เป็นการแสดงประเพณีผลงานสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะการแสดงมีลักษณะเป็นการเต้นที่มีกลิ่นอายของความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่น โดยมีองค์ประกอบดังนี้

1. แนวคิดและแรงบันดาลใจในการออกแบบการแสดง

การแสดงสร้างสรรค์ชุด “คะฉิ่น” สร้างสรรค์ขึ้นจากแนวคิดการศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ การเกษตรกรรม การทอผ้า และ “การดำรงชีวิตที่พึ่งพาอาศัยธรรมชาติของกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่น ผ่านการเต้นที่เลียนแบบท่าทางจากนก” (คอนเสิร์ มะลิ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 19 มีนาคม 2562) ซึ่งคณะผู้วิจัยยังได้นำข้อมูลที่เป็นการอธิบายอัตลักษณ์เฉพาะทางวัฒนธรรมคะฉิ่นด้านอื่น ๆ มาเป็นแนวคิดการประพันธ์บทเพลงประกอบการแสดง

2. องค์ประกอบการแสดง

องค์ประกอบการแสดงชุด “คะฉิ่น” ได้แก่

2.1 เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ

คณะผู้วิจัยได้นำเอาเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับแบบดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่นมาใช้ในการแสดง โดยศึกษาจากหนังสือ บทความวิชาการ เอกสารงานวิจัย และจากการลงพื้นที่สัมภาษณ์จากปราชญ์ท้องถิ่น ในเรื่องเครื่องแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่น ในหมู่บ้านใหม่สามัคคี ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ รวมถึงการลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่น คณะผู้วิจัยจึงนำรูปแบบการแต่งกายแบบดั้งเดิมมาใช้ในการแสดง เพื่อคงความเป็นเอกลักษณ์ และการเผยแพร่สู่สาธารณชนของกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่น (มล มะลิ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 19 มีนาคม 2562) โดยมีองค์ประกอบดังนี้

ภาพที่ 2 เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับสำหรับการแสดง
ที่มา: คณะผู้วิจัย

เสื้อ สวมเสื้อสีดำแขนยาวคอกว้างปักเม็ดเงินเรียงกันสวยงาม 3-4 ชั้น มีสายเงินห้อยลงมาเพื่อความสวยงามและมีการปักตกแต่งตรงข้อมือเสื้อและชายผ้า

หมวก กลุ่มชาติพันธุ์กะฉิ่นเกล้าผมมวยสูง และสวมหมวกที่เรียกตามภาษาถิ่นว่า “ปงเคาะ” ปัจจุบันหมวกมีการออกแบบให้เป็นหมวกสำเร็จรูปเพื่อสะดวกสำหรับการสวมใส่

สร้อยคอชะว้าง สวมสร้อยที่เรียกตามภาษาถิ่นว่า “ชะว้าง” ผู้หญิงทุกคนต้องสวมใส่ มีลักษณะเป็นสร้อยที่ร้อยด้วยลูกปัด

กำไลข้อมือ กลุ่มชาติพันธุ์กะฉิ่น ใส่กำไลข้อมือเงินที่เรียกเป็นภาษาถิ่นว่า “ละค่อนข้าง” ซึ่งลวดลายในข้อมือ ได้ลายจาก เสามะหน่า

ห่วงหวนยาคาดเอว กลุ่มชาติพันธุ์กะฉิ่นใส่ที่คาดเอวที่เรียกเป็นภาษาถิ่นว่า “ฉิ่นกึด” เป็นเส้นเล็ก ๆ วงกลม มัดรวมกันซึ่งมีความเชื่อว่าสมัยก่อนหากผู้หญิงกลุ่มชาติพันธุ์กะฉิ่นเข้าป่าแล้วโดนแมลงกัด หรือโดนสัตว์ที่มีพิษกัด ให้ใช้ “ฉิ่นกึด” รักษาพิษ

ปลอกขา สวมใส่ปลอกขาสีแดง ปักลาย “จิงเผาะ” ปักลวดลายในผ้าเป็นรูปผักผลไม้ หรือสัตว์แล้วแต่ช่างปัก เช่น ลายผักทอง ใบผักกูด เป็นต้น

ผ้ามัดเอว ใช้ผ้ามัดเอวสีแดง ปลายผ้าทั้ง 2 ข้างประดับด้วยผ้าลูกไม้สีขาวเพื่อความสวยงาม

ผ้าถุง นุ่งผ้าถุงสีแดงแบบพับชายขวา ยาวถึงหัวเข่าปล่อยชายผ้าไว้ด้านขวา มีลวดลายเรียกว่า “ชิงเกะ” เป็นลายคลื่นต่าง ๆ ส่วนตัวหัวผ้าถุง เรียกว่า “จิงเผาะ” ทอลวดลายในผ้าเป็นรูปผักผลไม้ หรือสัตว์แล้วแต่ช่างทอเช่น ลายผักทอง ใบผักกูด

2.2. เพลงที่ใช้ประกอบการแสดง

เพลงที่ใช้ประกอบการแสดงชุด “กะฉิ่น” คณะผู้วิจัยได้สร้างสรรค์บทเพลงขึ้น โดยใช้ชื่อเพลงว่า “กะฉิ่น” เป็นการนำเอาเสียงเครื่องดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์กะฉิ่นมาสร้างสรรค์บทเพลงขึ้น ได้แก่ ขลุ่ยจิงเผาะ ห้องใหญ่ กลองใหญ่จิงเผาะ ฉาบ และทำให้เกิดความร่วมสมัยมากขึ้น โดยบรรเลงประกอบกับเครื่องดนตรีสากลร่วมกับเครื่องดนตรีพื้นบ้านภาคเหนือ เพื่อสื่อถึงการอพยพโยกย้ายของกลุ่มชาติพันธุ์กะฉิ่นเข้าสู่ประเทศไทย ณ หมู่บ้านใหม่สามัคคี ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ประพันธ์โดย นายปวรินทร์ พิเกณท์

โดยแบ่งเพลงออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 เวลา 0.00 – 02.49 น. ดนตรีที่สื่อถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ บรรยากาศของผืนป่าในยามเช้า โดยใช้เสียงขลุ่ยจิงเผาะ เป็นเสียงดนตรีหลักในการเล่าเรื่องราว

ช่วงที่ 2 เวลา 02.15 – 05.01 น. สื่อถึงความสนุกสนานของกลุ่มชาติพันธุ์กะฉิ่น โดยเพิ่มเครื่องดนตรีในการดำเนินทำนองเพลง เป็นเสียงกลองและเครื่องประกอบจังหวะที่หนักแน่น กระชับ เพื่อสื่อความสนุกสนานรื่นเริง

ช่วงที่ 3 เวลา 05.02 – 07.26 น. มีการนำเสียงเครื่องดนตรีพื้นเมืองภาคเหนือเข้ามาผสมผสาน เพื่อสื่อถึงการเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในประเทศไทยของกลุ่มชาติพันธุ์กะฉิ่น

2.3 อุปกรณ์ประกอบการแสดง

การแสดงชุด “คะฉิ่น” เป็นการแสดงที่จำลองวิถีชีวิตของผู้หญิงกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่นในหมู่บ้านใหม่สามัคคี ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีอุปกรณ์ คือ ผ้าเช็ดหน้าทำมาจากผ้าจอร์เจีย ตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส

ภาพที่ 3 ผ้าเช็ดหน้า
ที่มา: คณะผู้วิจัย

2.4 โอกาสที่ใช้แสดง

การแสดงสร้างสรรค์ชุด “คะฉิ่น” เป็นการแสดงที่มีความสนุกสนาน จังหวะดนตรีส่วนใหญ่เป็นจังหวะเร็ว มีท่าทางที่แข็งแรงผสมผสานความอ่อนหวาน การแสดงชุดนี้เหมาะสำหรับงานรื่นเริงทั่วไป เช่น งานปีใหม่ พิธีเปิดกิจกรรมต่าง ๆ งานพิธีกรรมของชาวคะฉิ่น และงานอื่น ๆ ที่ต้องการความสนุกสนาน

3. กระบวนท่าเต้นชุดคะฉิ่น

3.1 ลำดับท่าเต้น

คณะผู้วิจัยได้สร้างสรรค์ท่าเต้นจากการเลียนแบบท่าทางการเคลื่อนไหวของนกชนิดต่าง ๆ 12 ชนิด ก่อให้เกิดผลงานในรูปแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ซึ่งประกอบด้วยกระบวนท่าเต้นทั้งหมด 142 ท่า โดยการแสดงทั้งหมดแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้

3.1.1 ช่วงที่ 1 ช่วงอรุณเบิกฟ้า ยามเช้าของวันใหม่ สื่อให้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่น ที่พึ่งพาอาศัยธรรมชาติของผืนป่าและสิ่งต่าง ๆ รอบตัว มีจำลองรูปแบบวิถีชีวิต การทำการเกษตร การเพาะปลูก และการทอผ้า สื่อสะท้อนถึงภาพยามเช้าที่แสนสงบสุขมีทั้งหมด 34 ท่า

3.1.2 ช่วงที่ 2 ช่วงการเต้น จำลองรูปแบบความสนุกสนาน ของหญิงสาว ด้วยการเต้นเลียนแบบธรรมชาติของนกชนิดต่าง ๆ บนท้องฟ้า สะท้อนให้เห็นถึงความสดใสรุ่งเรืองของผู้หญิงกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่น มีทั้งหมด 79 ท่า

3.1.3 ช่วงที่ 3 ช่วงรวมใจและการขอบคุณ เป็นการเต้นรวมใจของผู้หญิงกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่นที่มารวมตัวกันเพื่อขอบคุณ เพราะการขอบคุณเป็นสิ่งที่กลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่น ให้ความสำคัญมาก

ทำให้รู้ถึงคุณค่าของสิ่งรอบข้างที่ทำให้มีที่พำนักที่อาศัยและขอบคุณการให้ความช่วยเหลือ การแบ่งปันระหว่างกันเพื่อสร้างเสริมความสัมพันธ์และสร้างมิตรภาพอันดีต่อกัน มีทั้งหมด 29 ท่า

อภิปรายผล

การสร้างสรรคการแสดงชุด คะฉิ่น เป็นชุดการแสดงที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อถ่ายทอดวิถีชีวิต และการเต้นของกลุ่มชาติพันธุ์กะฉิ่น บ้านใหม่สามัคคี ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ผ่านศิลปะการแสดงโดยมุ่งศึกษาเกี่ยวกับการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และการเต้นของกลุ่มชาติพันธุ์กะฉิ่น เพื่อนำมาออกแบบการแสดง

จากการศึกษาลักษณะท่าทางต่าง ๆ ของนกมาเป็นส่วนหนึ่งของท่าทางการเต้น ดังนั้นคณะผู้วิจัย จึงได้นำเอาความเป็นเอกลักษณ์และท่าเต้นของกลุ่มชาติพันธุ์กะฉิ่นมาเป็นแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน การแสดงชุดกะฉิ่นขึ้น คณะผู้วิจัยวางแผนในการประดิษฐ์การแสดงชุด “กะฉิ่น” โดยศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย แหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การลงพื้นที่เก็บข้อมูล และการสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลผู้ให้ข้อมูล เพื่อได้ทราบถึงข้อมูลวิถีชีวิต ความเชื่อ และพิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์กะฉิ่น จึงนำมาใช้ประกอบการคิด ประดิษฐ์ท่าการแสดง ซึ่งท่าเต้นของกลุ่มชาติพันธุ์กะฉิ่นส่วนมากมีลักษณะท่าทางเลียนแบบธรรมชาติ ของนก คณะผู้วิจัยจึงนำเสนอออกมาในรูปแบบของกระบวนการเต้น และการแปรแถว เพื่อสื่อถึงความเป็น เอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์กะฉิ่น ในการแสดงชุดนี้ใช้นักแสดงผู้หญิงทั้งหมด 10 คน โดยมีกระบวนการท่า ทั้งหมด 142 ท่า โดยการแสดงแบ่งออกเป็น 3 ช่วงดังนี้

ช่วงที่ 1 ช่วงอรุณเบิกฟ้า ยามเช้าของวันใหม่ สื่อให้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ กะฉิ่น ที่พึ่งพาอาศัยธรรมชาติของผืนป่า และสิ่งต่าง ๆ รอบตัว มีการทำการเกษตร และการทอผ้า เป็นยามเช้าที่แสนสงบสุข

ช่วงที่ 2 ช่วงการเต้น เมื่อหมูนกกาโบยบินออกหากิน ความสนุกก็เริ่มขึ้น หญิงสาวพากันเต้น เลียนแบบธรรมชาติของนกชนิดต่าง ๆ บนท้องฟ้า สื่อให้เห็นถึงความสดใสรุ่งเรืองของผู้หญิงกลุ่มชาติพันธุ์ กะฉิ่น

ช่วงที่ 3 ช่วงรวมใจและการขอบคุณ การเต้นรวมใจของผู้หญิงกลุ่มชาติพันธุ์กะฉิ่นที่มารวมตัวกัน เพื่อขอบคุณ เพราะการขอบคุณเป็นสิ่งที่กลุ่มชาติพันธุ์กะฉิ่น ให้ความสำคัญมาก ทำให้รู้ถึงคุณค่า ของสิ่งรอบข้างที่ทำให้มีที่พำนักที่อาศัย และขอบคุณการให้ความช่วยเหลือ การแบ่งปันระหว่างกัน เพื่อสร้างเสริมความสัมพันธ์และสร้างมิตรภาพอันดีต่อกัน

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาการแต่งกายและเครื่องประดับแบบกลุ่มชาติพันธุ์กะฉิ่น โดยทำการศึกษา จากการลงพื้นที่และภาพถ่ายที่หมู่บ้านใหม่สามัคคี ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยนำความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมการแต่งกายของผู้หญิง กลุ่มชาติพันธุ์กะฉิ่นมาใช้ในการแสดงชุด “กะฉิ่น” เพื่อรักษาความเป็นเอกลักษณ์การแต่งกายของผู้หญิงกลุ่มชาติพันธุ์กะฉิ่นไว้และเผยแพร่ให้เป็นที่ รู้จักโดยทั่วกัน

การแสดงชุดนี้ใช้ทำนองเพลงประกอบการแสดงแบบผสมผสานระหว่างเครื่องดนตรีชนเผ่า เครื่องพื้นเมืองภาคเหนือและเครื่องดนตรีสากล ชื่อเพลง “กะฉิ่น” ประพันธ์โดย นายปวรินทร์ พิณเกนท์

การแสดง “คะฉิ่น” เป็นการแสดงที่นำการสัมภาษณ์แลกเปลี่ยนข้อมูลเชิงลึกและมาสร้างสรรค์ผลงานให้ปรากฏเป็นภาพเชิงประจักษ์ การแสดงชุดนี้ยังสร้างความภาคภูมิใจให้แก่กลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่นสะท้อนภาพวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติและอุปนิสัยโอบอ้อมอารี ของกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่นรวมถึงความภาคภูมิใจที่ได้มาอาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินไทยนับจากอดีตถึงปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผู้ที่มีความสนใจในการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่น ควรศึกษาหาข้อมูลจากหนังสืองานวิจัยและเพื่อเข้ามาใช้ประกอบในการศึกษาข้อมูลให้ได้มากที่สุด เพราะโดยส่วนใหญ่หนังสือข้อมูลที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่นจะมีจำนวนน้อย ทั้งมีคำศัพท์เฉพาะ หรือชื่อเรียกที่มีความแตกต่างกันไปตามแต่ละกลุ่มชน จึงจำเป็นต้องทำการศึกษาคำศัพท์ต่าง ๆ ให้ถูกต้องที่สุดก่อนนำมาวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย

1.2 ควรมีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลทางศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่นให้คนรุ่นใหม่ได้รู้จักมากขึ้น เพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการศึกษาและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่นมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาข้อมูล การลงพื้นที่ในสถานที่จริงจำเป็นต้องตรวจสอบวัน เวลา ในการจัดประเพณีสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่นในแต่ละปีให้แน่นอน เช่น ประเพณีร่ำมะหน่าวันนั้นจะจัดขึ้นเพียงปีละ 1 ครั้งเท่านั้น ซึ่งผู้วิจัยจะมีระยะเวลาในการเก็บข้อมูลที่จำกัด อาจเกิดอุปสรรคในการเก็บและรวบรวมข้อมูลขึ้นได้

2.2 กลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่นมีภาษาเฉพาะในการสื่อสารที่ ผู้วิจัยจะต้องเน้นการสัมภาษณ์หลายรอบเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้สัมภาษณ์ และต้องใช้ล่ามแปลภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร เพื่อให้ผู้วิจัยกับผู้ให้สัมภาษณ์มีความเข้าใจตรงกัน

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี จากสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ภาควิชาดนตรีและศิลปะการแสดง สาขาศิลปะการแสดง และขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก นักศึกษาหลักสูตรร่วมผลิตครูศาสตรบัณฑิต หลักสูตรนาฏศิลป์ ที่ร่วมกันสร้างสรรค์ผลงานทางด้านศิลปะการแสดง เพื่อความสุนทรีย์ในการสร้างอัตลักษณ์เฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ และตรงตามเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ คือ “สถาบันอุดมศึกษา เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น”

รายการอ้างอิง

- กัจจกร สุนพงษ์ศรี. (2560). *สุนทรียศาสตร์ หลักปรัชญาศิลปะ ทฤษฎีทัศนศิลป์ ศิลปวิจารณ์*.
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จินตนา สายทองคำ. (2561). *นาฏศิลป์ไทย รำ ระเบียบ ระบำละคร โขน*. นุชาการพิมพ์.
- ปราณี ศิริธรณ พัทลุง (2528). *สารัตถคดีเหนือแคว้นแดนสยาม*. โรงพิมพ์ช้างเผือก.